

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Янка Тенева Тянкова

професор по Гражданско и семейно право,

Юридически факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“,

член на научно жури, назначено със заповед № РД-307/ 28.06.2023 г. на Ректора
на СУ „Св. Климент Охридски“

Относно: публична защита на дисертационен труд за присъждане на
образователна и научна степен „доктор“

Докторант: Цветелина Христова Байрактарова

Тема: Договорът за банков кредит

Научен ръководител: проф. д-р Ангел Калайджиев

I. Данни за дисертанта

Цветелина Христова Байрактарова е родена през 1991 г. Завършва средно образование в гр. Троян през 2010 г. Впоследствие, през същата година, е приета в СУ „Св. Климент Охридски“, където през 2016 г. получава магистърска степен по „Право“ и професионална квалификация „Юрист“. Специализира в Британския правен център и Университета Кеймбридж, от където има диплома по „Въведение в английското право и правото на Европейския съюз“. През 2017 г. преминава успешно обучение по арбитражно производство към БТПП, гр. София. В периода 2020-2022 г. записва магистърска програма в университета Харвард, гр. Кеймбридж, САЩ.

По време на обучението си тя участва активно в научната дейност на Юридическия факултет на СУ, като изнася доклади на студентските научни конференции, включва се в националните състезания за решаване на казуси и други. За отличния си успех и безспорно многобройните научни изяви по време на обучението си е получила редица награди и отличия.

Цветелина Байрактарова е хоноруван асистент по „Търговско право“ в СУ „Св. Климент Охридски“ в периода 2017-2021 г. От 01.10.2021 г. е редовен асистент по „Търговско право“ в Юридическия факултет на СУ.

От 2017 г. е член Софийската адвокатска колегия.

II. Данни за докторантурата, автореферата и публикациите

Цветелина Байрактарова е зачислена като редовен докторант към катедра „Гражданскоправни науки“, Юридически факултет на Софийски университет със Заповед № РД-20-245/27.01.2017 г. на Ректора на СУ. По време на докторантурата е положила успешно задължителните изпити по научната специалност и темата на дисертацията. Представеният научен труд е обсъден и предложен за защита от Факултетния съвет на Юридическия факултет на СУ (Протокол № 6/16.02.2021 г.). Докторантката е отчислена с право на защита съгласно Заповед № РД 20-678/01.03.2021 г. на Ректора на СУ.

Със Заповед № РД-38-307/28.06.2023 г. на Ректора на СУ е определен състав на научното жури и срок на публичната защита. На заседание на научното жури (Протокол № 1/30.06.2023 г.) са избрани председател, рецензенти и са определени членовете на научното жури, които да изготвят становища по обявената процедура.

От така изложените данни, подкрепени с приложените документи, е видно че не се констатира допуснати нарушения на нормативната уредба при провеждане на процедурата.

Дисертационният труд „Договорът за банков кредит“ представлява цялостен и задълбочен анализ на договора за банков кредит, сключен с кредитополучател, който притежава качеството търговец, включващ както коментар на законодателната му уредба, така и на богатата съдебна практика. Независимо от обстоятелството, че договорът за банков кредит вече е бил обект на научни изследвания в доктрината, лаконичната му правна уредба в Търговския закон (ТЗ) и натрупаната съдебна практика налагат необходимостта от нов, осъвременен анализ на неговата уредба, което прави избраната от автора тема на дисертационния труд безспорно актуална. Значимостта на избраната тема се предпоставя не само от необходимостта да бъдат изследвани в своята цялост този вид търговски сделки, лаконично уредени в чл. 430-432 ТЗ, но и с оглед навлизането на редица чужди правни фигури, за които няма предвидена изрична правна уредба нито в ТЗ, нито в Закона за кредитните институции, но

които все повече се използват на практика при сключване на договорите за банков кредит. Такива са агент по дълга, агент по обезпеченията, посредник по дълга и други.

Дисертационният труд съдържа обстоен коментар на съдебната практика, като освен това са направени и предложения *de lege ferenda*.

Докторантът е изготвил и представил автореферат, който съответства на нормативните изисквания.

За участие в процедурата са приложени следните статии: *Дискусионни въпроси във връзка с договора за банков кредит*. — Търговско право, кн. 2/2016 г.; *Що е то подчинен дълг и има ли валидна почва у нас?* — В: Сборник научни изследвания в памет на доц. д-р Кристиан Таков. С.: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2019 г.; *Заповедта за затваряне на търговски обекти — какво става с наемите, кредитите и заплатите*, 2020 г., публикувана в електронното списание NEWS Lex.bg, ISSN 2682-9606, достъпна на <https://news.lex.bg/заповедта-за-затваряне-на-търговски-о/>; *Роля на агента по дълга и агента по обезпеченията при договори за банков кредит*, 2022 г., публикувана в електронното списание NEWS Lex.bg, ISSN 2682-9606, достъпна на <https://news.lex.bg/роля-на-агента-по-дълга-и-агента-по-обез/>.

Публикуваните от докторанта Цв. Бориславова четири статии, са свързани пряко с темата на изследването и събират нужния брой точки — 40 точки от изискуеми 30. Следователно докторантът изпълнява наукометричните изисквания за получаването на степента „доктор“ (дисертационен труд — 50 точки и публикувани статии — 40 точки).

III. Характеристика на дисертационния труд и научни приноси.

Дисертационният труд е разработен в обем от 350 страници. Съдържанието е разпределено както следва: увод, седем глави и заключение. Накрая е посочена подробна библиография по темата. Използваната литература включва 86 заглавия (60 на български език и 26 на английски език). Направени са 449 бележки под линия. Работата е добре структурирана, като

отделните глави са симетрично разположени и логически свързани помежду си.

В увода се обосновава актуалността на избраната тема, нуждата от ново монографично изследване по темата, посочен е предметът на изследване на дисертационния труд и други.

Първа глава съдържа обстоен анализ на понятието за банков кредит и на неговата правната същност, като са изведени основните му характеристики. Направен е обстоен сравнителноправен анализ със сходни правни фигури като договор за заем, небанкови кредити, облигационен заем, дялово участие, финансов лизинг, продажба на изплащане, и факторинг. В самостоятелен параграф са разгледани видовете договори за банков кредит. Сред тях значимо място е отделено на разликите между търговски и потребителски кредит като основни видове банкови кредити, подчинени на самостоятелна правна уредба, което предопределя и специфичните особености в правния им режим. Изведени са и други видове договори за банков кредит като синдикиран кредит, мостови кредит, главни и подчинени кредити и други.

Глава втора е посветена на страните по договора за банков кредит. Първоначално са разгледани така наречените главни страни по договора за кредит — кредитодател и кредитополучател, а след това са посочени особеностите при наличието на повече от един кредитодател или кредитополучател. В отделен параграф са изведени допълнителните страни по договора за банков кредит, както и тези, които не са страна по договора за банков кредит, но го подписват като агенти по дълга и агенти по обезпеченията.

В глава трета авторът анализира сключването и прекратяването на договора за банков кредит. Тук се проследяват преддоговорните отношения между страните по договора за банков кредит, а след това се разглеждат по-важните въпроси свързани със същинското сключване на договора за банков кредит, включително при сключване на договорите по електронен път, както и при общи условия. В края на трета глава са посочени правните основания за прекратяване на договора за банков кредит.

Глава четвърта проследява договорните задължения на банката кредитодател.

В пета и шеста глава се съдържат договорните задължения на кредитополучателя, като отделно са разгледани гаранциите и декларациите, които той дава, навлезли у нас под влияние на англо-американското право, но без да имат позитивна правна уредба в българското законодателство.

Последната **седма глава** е посветена на неизпълнението на договора за банков кредит, като отделно са разгледани последиците от неизпълнението на задълженията на кредитополучателя и на кредитодателя. Направен е обстоен анализ на съдебната практика с оглед последиците при неизпълнение на договорените задължения между страните по договора за банков кредит.

Дисертационният труд завършва със заключение, в което са обобщени направените в хода на изложението изводи и предложенията *de lege ferenda*.

IV. Научни и научно-приложни приноси.

1. За пръв път в нашата доктрина се прави прецизна осъвременена класификация на видовете договори на банков кредит (синдикиран кредит, мостови кредит, главни и подчинени кредити и други), като едновременно с това са изведени и техните правни характеристики.

2. Безспорен принос на дисертацията е направеното обстойно отграничение на договора банков кредит от сходни правни институти като договор за заем, небанкови кредити, облигационен заем, дялово участие, финансов лизинг, продажба на изплащане и факторинг.

3. С приносно значение е направеното от автора задълбочено изследване на въпросите кои лица могат да бъдат кредитодатели и кои кредитополучатели, в частност — кои са особеностите, когато няколко лица са кредитодатели по договора за банков кредит. Изведени са разликите между лицата, които стават страна по договора за банков кредит в качеството на кредитополучатели, и солидарните длъжници. Анализирани са и непознатите от законодателна гледна точка, но приложими в практиката правни фигури на

агента по дълга и агента по обезпеченията, привнесени в практиката от англо-американската правна система.

4. Значимо място е отделено на основните и допълнителни задължения на кредитодателя и кредитополучателя. В тази връзка е разгледано и правното значение на декларациите и гаранциите на кредитополучателя, като задължението за предоставянето им е разграничено от основните задължения на кредитополучателя.

5. С приносно значение са анализирани последици от неизпълнението на договора за банков кредит от страна на кредитодателя и от страна на кредитополучателя. Разграничени са хипотезите на неизпълнение, които водят до предсрочна изискуемост на кредита, от тези, които не водят до предсрочна изискуемост. В тази връзка е направен и обстоен коментар на съдебната практика.

6. Практическото значение на направения от автора анализ на противоречивата съдебна практика по въпросите за приложимия давностен срок по отношение на вземанията на банката за главницата (стр. 247 и сл.) и изразеното от нея становище в тази връзка намира израз в образуваното след отчисляването на докторанта Тълкувателно дело № 3/2023 г. за приемане на тълкувателно решение от ОСГТК на ВКС по въпроса: при уговорено погасяване на главното задължение на отделните погасителни вноски с различни падежи, откога тече съгласно чл. 114 ЗЗД давностният срок за главницата/и или възнаградителните лихви — от датата на падежа за всяка вноска или от настъпването на изискуемостта на целия дълг, включително в хипотезата на предсрочна изискуемост.

Изведени са предложения *de lege ferenda*, които са систематизирани в заключителната част на дисертационния труд.

Приносите съответстват на съдържанието на разработката и отразяват обективно постигнатото от докторанта.

V. Основни критични бележки и препоръки.

По мое мнение към съчинението „Договорът за банков кредит“ могат да се направят и някои препоръки и бележки, които са неизбежни по отношение на всеки научен труд и чиято цел е да подпомогнат автора при последващо издание на книгата. Считам че изследването може да включи кратък исторически и сравнително правен преглед на правната уредба на договора за банков кредит. Направеното в хода на изложението сравнение с английското и американско право, допринесло за привнасяне на някои правни фигури в практиката при сключване на договора за банков кредит, може да бъде допълнено с кратък преглед на някои законодателства от континенталната правна система. Включването в изследването и на становища на други автори (както от старата търговскоправна доктрина, така и от съвременните автори) би могло да се използва от автора, за да обогати изложението.

VI. Заключение.

Дисертационният труд съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват принос в науката и отговарят на ЗРАСРБ, Правилника за прилагането му и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Кл. Охридски“.

В заключение давам положителна оценка и убедено предлагам на научното жури на докторанта **Цветелина Христова Байрактарова** да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“, в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право (Гражданско и семейно право — Търговско право).

31.08.2023 г.

Изготвил становището:

проф. д-р Янка Тянкова